

Hastane Öncesi Acil Olgularda Olay Yeri ve Delillerin Korunması

Mustafa DOĞAN¹, Nusret AYAZ²

Giriş

Adli olguların oluş şekli, mağdur ve şüphelinin olay esnasındaki durumları tespit etmek, olayın kendi içerisindeki illiyetini (nedensellik/sebeup-sonuç ilişkisi) aydınlatmada önem arz etmektedir. Adli olay, kişiler arasında kasıtlı ya da tedbirsiz, dikkatsiz davranış sonucu, akli veya fiziksel sağlığın kaybetmesi/zarar görmesi şeklinde tanımlanabilir (1,2). Toplumsal düzenin devamı açısından korunması gereken hukuki değerlerin bilerek ve istenerek ihlaline (kast), hukuki değerleri korumaya yönelik kurallara karşı özensizliğe (taksir) denir ve mevcut durumun oluşmasına neden olan insan davranışı ise “suç” olarak tanımlanır (3). Ateşli silah ve patlayıcı madde yaralanmaları, kesici, kesici-delici, delici, kesici-ezici ve ezici alet yaralanmaları, trafik kazaları, müessir fiiller (etkili eylemler), cinsel saldırılar, yanıklar, elektrik çarpmaları, iş kazaları ve düşmeler, zehirlenmeler (ilaç, insektisit, boğucu gazlar, gıda vb.), mekanik asfiksi olguları, işkence iddiaları, intihar girişimleri, istismarlar, diğer yaralanmalar gibi içerisinde suç veya suç olma şüphesi içeren tüm olaylar **adli olay** kapsamında değerlendirilir (4).

1. Olay Yeri, Olay Yeri İncelemesi Kavramları

Olay yeri; olayın işleniş şekli, mağdurun ve sanıkların birbiriyle ilişkilerinin saptandığı ve olayın gerçekleştiği dinamik yer olarak tarif edilir (5). Olay gerçekleşmesi esnasında, olaya karışan kişilere ait olay yerinde gözle görülebilen ya da görülemeyen fiziksel/maddi kanıtlar oluşması kaçınılmazdır. Edmond Locard’ın (Fransız kriminalistik uzmanı) ortaya attığı ‘Değişim Prensibi’ne göre “Her temas iz bırakır” (6). Bu prensibin de öngördüğü üzere bir ortamda olay esnasında bulunan şahsın bulunduğu ortamda iz bırakmaması ya da ortamdan bir şeyler alıp götürmemesi neredeyse imkansızdır (7). Dolayısı ile olay yerinde yapılacak olan incelemeler fiziksel/maddi kanıtların tespit edilmesini sağlayarak, suçun aydınlatılması hususunda adli makamlara yardımcı olacak kanıtları ortaya çıkaracak ve olay yerinde bulunan kanıtlardan olayın suçlu ve mağdur tarafların tespitini mümkün kılacaktır.

Suç ve kastın davranışa dönüştüğü yerden başlayarak, failin kaçış yönüyle devam eden ve olayın işleniş tarzı, mağdur ve suç sanıklarının ilişkisinin

¹ Dr. Öğr. Gör., Ömer Halisdemir Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, mdogan147@gmail.com

² Uzm. Dr., Niğde Eğitim ve Araştırma Hastanesi-Adli Tıp Birimi, nusretayaz@gmail.com

deneyimli uzmanlarca hem teorik hem de uygulamalı eğitim verilmesi şarttır. Bu konudaki eksikler üniversite eğitimi döneminde ve mesleğe başladıktan sonra hizmet içi eğitimlerle giderilmelidir. Ulusal düzeyde yaklaşım kılavuzları ve formları hazırlanarak standart bir uygulama edinilmelidir.

Hastane öncesi adli olaylar konusunda göze çarpan önemli bir eksiklik de ambulanslarda delil toplanması, muhafaza edilmesi ve kayıt edilmesi için yeterli ve uygun ekipmanın bulunmamasıdır. Ambulanslarda deliller için gerekli ekipman mutlaka bulundurulmalı ve sağlık çalışanlarının olay yeri hakkında bilgi, deneyim ve bilinç düzeyleri artırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Olay Yeri, Delil, Acil Tıp

Kaynaklar

- Allison R. (2008). *Investigation of crime scene*. India: Global Vision Publishing House.
- İnanıcı A, Şelimen D. (2004). *Acil serviste adli olgu değerlendirilmesi ve adli hemşirelik, acil bakım*. (3. Baskı). İstanbul: Yüce Yayın.
- Özdemir Ç, Yorulmaz C. (2019). Olay yeri ve olay yeri rekonstrüksiyonu. Halis Dokgöz (Ed.), *Adli tıp ve adli bilimler* içinde (s.277-289). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Aslan M, Demirkıran S. (2016). Olay yeri incelemesi ve adli arkeoloji. Osman Celbiş, Yaşar İşcan (Eds.), *Adli bilimler* içinde (s. 65-72). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Lynch VA. (1990). *Clinical forensic nursing: a descriptive study in role development*. Arlington: The University of Texas press.
- Chisum WJ, Turvey BE. (2006). *Crime reconstruction*. Burlington: Academic Press.
- Kriminal Polis Laboratuvarları Dairesi Başkanlığı. Suçun maddi bulguları ve ilk ekip. *Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisi*. 2008; 446: 100-105.
- Dale WM, Becker WS. (2007). *The crime scene: how forensic science works*. Berkshire: Kaplan Publishing.
- Ortatepe, E. (2003) Türk polisinin hizmet içi eğitiminde olay yerinin korunması ve incelenmesi dersinin analizi. *Polis Bilimleri Dergisi*. 2003;2:1-13.
- Rooms RR, Shapiro PD. (2006). Approach for emergency medical personnel (V. A. Lynch , J. B. Duval Eds). *Forensic nursing* içinde (s. 341-370). St. Louis: Elsevier Mosby.
- International Association of Chiefs of Police. The Federal Law Enforcement Training Center. *Crime scene search study guide*. 2010;2:1-5.
- Houck MM, Bell S. (2008). *Trace Evidence*. New York: Infobase Publishing.
- Karadayı B, Kolusayın ÖM, Kaya A, Karadayı Ş. Acil tedavi birimlerinde adli olgudan biyolojik materyal alınması ve gönderilmesi. *Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2013;6:111-117.
- McGillivray. The role of victorian emergency nurses in the collection and preservation of forensic evidence: a review of the literature. *Accid Emerg Nurs*.2005;13(2):95-100.
- Laboratory and Scientific Section United Nations Office on Drugs and Crime Vienna (2009). *Crime scene and physical evidence awareness for non-forensic personnel*. New York: United Nations Publications.
- Jamieson, A. A rational approach to the principles and practice of crime scene investigation: I. principles. *Sci Justice*.2004; 44(1): 3-7.
- Dash SK, Patel S, Chavali K. Forensic nursing – global scenario and indian perspective. *J Forensic Leg Med*. 2016;42:88-91.
- Yükseloğlu EH, Özcan ŞŞ, Ceylan, B. Olay yeri incelemesi ve türkiyedeki uygulamalar. *Polis Bilimleri Dergisi*.2008;10(1): 61-80.
- Price TG, O'Neill RM. (2019). *EMS Crime scene responsibility*. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing. (22/11/2019 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK499999/> sitesinden erişilmiştir).
- Solis IP. Importance of forensic nurses. *Am J Nurs*.2017;117(1):9-10.